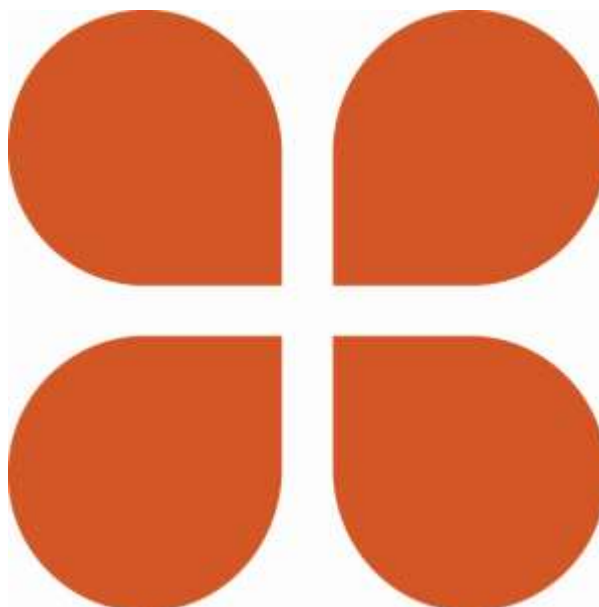


# Riksintressen för kulturmiljövården

– Kalmar län (H)



H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

## Områden av riksintresse för kulturmiljövården i Kalmar län (H) enligt 3 kap 6 § miljöbalken

<b>BORGHOLMS KOMMUN</b>	<b>5</b>
Vanserums malm - Norra Bäck [H18] (Runstens sn)	5
Östra Ölands kust- och odlingsbygder [H19] (Gärdslösa, Långlöt och Runsten snr)	5
Rönnerums fornby [H20] (Högsrum sn)	5
Karums alvar [H21] (Högsrum sn)	6
Borgholm [H23] (Borgholm och Rärplinge snr)	6
<del>Kapelludden [H24] (Bredsätra sn)</del>	<del>7</del>
Hörninge [H25] (Köping sn)	7
<del>Hjärpestad - Långöre [H26] (Egby och Löt snr)</del>	<del>7</del>
Södra Greda-Valsnäs [H27] (Löt sn)	7
<del>Södra Greda - Djurstad [H28] (Föra sn)</del>	<del>7</del>
<del>Äleklinta - Grönslanda [H29] (Alböke och Föra snr)</del>	<del>7</del>
Föra sockencentrum [H30] (Föra sn)	7
Ölands stenkust [H31] (Persnäs, Källa och Högby snr)	8
Källa - Persnäs kust- och odlingsbygder [H32] (Källa sn)	8
Bödaskogens järnåldersmiljöer [H33] (Böda sn)	8
<del>Bogate [H34] (Böda sn)</del>	<del>9</del>
Ebbeskogs och Åkers järnåldersmiljöer [H35] (Böda sn)	9
<del>Neptuni åkrar [H37] (Böda sn)</del>	<del>9</del>
Ölands norra udde [H38] (Böda sn)	9
<b>EMMABODA KOMMUN</b>	<b>10</b>
Vissefjärda [H42] (Vissefjärda sn)	10
Linnefors [H43] (Vissefjärda sn)	10
Bökevara [H44] (Algutsboda sn)	11
Eriksmåla [H45] (Algutsboda sn)	11
<b>HULTSFREDS KOMMUN</b>	<b>11</b>
Mossebo [H68] (Mörlunda sn)	11
Emådalen [H70] (Tveta, Mörlunda, Järeda, Målilla, Gärdveda snr)	11
Kantebo [H71] Hävt 2015-04-13	12
Järeda Höglandsbyar [H72] (Järeda sn)	12
Hagelsrum [H75] (Målilla med Gärdveda sn)	13
Venadalen [H76] (Vena sn)	13
Dalsebo - Krokarp [H77] Hävt 2015-06-01	13
<b>HÖGSBY KOMMUN</b>	<b>14</b>
Högsbyåsen [H58] (delen i Långemåla sn)	14
Emådalen [H70] (delen Högsby sn)	14
Gamlehult-Klobo (H61) Hävt 2015-03-30	15
Ringhult [H98] Hävt 2015-06-01	15
<b>KALMAR KOMMUN</b>	<b>15</b>
Södra Mörekusten [H40] (delen Voxtorp och Hagby snr)	15
Arby-Halltorp [H46] (Halltorp, Voxtorp och Hagby snr)	15
Ljungby - Hossmo [H47] (Ljungby och Hossmo snr)	16
Kalmar [H48]	16
Kläckeberga [H49] (Kläckeberga sn)	17

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Ryssby - Skäggenäs [H50] (Ryssby sn)	17
Karlslunda [H100] (Karlslunda och Mortorps snr)	17
<b>NYBRO KOMMUN</b>	<b>18</b>
Pukeberg [H51] (Nybro sn)	18
Orrefors [H52] (Hälleberga sn)	18
Kråksmåla kyrkby [H53] (Kråksmåla sn)	18
Bäckebo [H99] (Bäckebo sn)	19
<b>MÖNSTERÅS KOMMUN</b>	<b>19</b>
Alsteråns nedre dalgång (H54) (Ålems sn)	19
Mönsterås [H56] (Mönsterås sn)	19
Alebo - Gelebo [H57] (Mönsterås sn)	20
Emådalen [H70] (delen Mönsterås sn)	20
Kronobäck - Råsnäs [H55] Hävt 2015-04-13	21
<b>MÖRBYLÅNGA KOMMUN</b>	<b>21</b>
Ås [H1] (Ås och Ventlinge socknar)	21
Sebberneby [H2] (Ventlinge sn)	21
Eketorp [H3] (Gräsgård sn)	22
Gräsgård - Segerstad [H4] (Gräsgård och Segerstad snr)	22
Albrunna - Vickleby [H5] (Södra Möckleby, Smedby, Kastlösa, Mörbylångra, Resmo och Vickleby snr)	22
Gösslunda [H7] (Hulterstad sn)	23
Hulterstad - Stenåsa [H8] (Hulterstad, Sandby och Stenåsa snr)	23
Eriksöre [H10] (Torslunda sn)	23
Kalkstad - Lenstad [H11] (Torslunda sn)	23
Dröstorp [H12] (Torslunda sn)	24
Ekelunda [H13] (Sandby sn)	24
Skarpa Alby - Gårdby [H14] (Norra Möckleby och Gårdby snr)	24
Gråborg [H16] (Algutsrum sn)	24
Algutsrum - Ryd [H17] (Algutsrum och Glömminge snr)	25
<b>OSKARSHAMNS KOMMUN</b>	<b>25</b>
Ishult [H36] (Kristdala sn)	25
Smålands Stenkust [H62] (delen i Döderhults sn)	25
Runnö [H63] (Döderhults sn)	26
Furö [H64] (Döderhults sn)	26
Stensjö [H65] (Misterhults sn)	26
Misterhults bronsåldersbygd [H66] (Misterhults sn)	27
Krokshult [H67] (Kristdala sn)	27
Solstads koppargruva (H87) (delen i Misterhults sn)	27
<b>TORSÅS KOMMUN</b>	<b>28</b>
Hästmahult [H41] Hävt 2015-11-23	28
Grisbäck [H101] och Bröms [H39] läggs ihop till Gamla riksgränsen [H39]	28
Gamla riksgränsen [H39] (Söderåkra sn)	28
Södra Mörekusten [H40] (delen Söderåkra sn)	28
<b>VIMMERBY KOMMUN</b>	<b>29</b>
Dalsebo - Krokarp [H77] Hävt 2015-06-01	29
Gåsefall - Pipetorp [H78] (delen i Tuna sn)	29
Tuna [H79] (Tuna sn)	29
Pelarne [H80] (Pelarne sn)	29
Ösjöfors [H81] (Rumskulla sn) Hävt 2015-11-23	30
Djursdala [H82] (Djursdala och Södra Vi snr)	30

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Korka kvarnar [H83] (Vimmerby sn) _____	30
Vimmerby [H84] _____	30
Toverums bruk [H85] (Frödinge och Locknevi snr) _____	31
Höslätts by [H86] (Locknevi sn) _____	31
<b>VÄSTERVIKS KOMMUN</b> _____	<b>31</b>
Solstads koppargruva (H87) (delen i Västrums sn) _____	31
Sundsholm [H88] Hävt 2015-06-01 _____	32
Gladhammar [H89] (Gladhammars sn) _____	32
Västervik [H90] _____	32
Källsåker [H91] (Törnsfalls sn) _____	33
Almviik-Blekhem [H92] (Törnsfalls sn) _____	33
Tjust skärgård (H93) _____	33
Väderskär [H94] (Loftahammar sn) _____	34
Lofta [H95A] (Gamleby och Lofta snr) _____	34
Gamleby [H95B] (Gamleby och Lofta snr) _____	34
Överum [H96] (Överums sn) _____	35
Uknadalen (H97) (Ukna och Västra Eds snr) _____	35

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

## **BORGHOLMS KOMMUN**

### **Vanserums malm - Norra Bäck [H18] (Runstens sn)**

*Motivering:*

*Bymiljöer* med Vanserums malm, en av Ölands bäst bevarade malmmiljöer, samt Norra Bäckes radby. (*Malmbebyggelse, vägmiljö*).

*Uttryck för riksintresset:*

Bebyggelsen på Vanserums malm består av välbevarade stugor och småskalig ekonomibebyggelse från andra hälften av 1800-talet. Norra Bäckes välbevarade radby med intressant mangårdsbebyggelse. Äldre vägsträckning genom malmen.

### **Östra Ölands kust- och odlingsbygder [H19] (Gärdslösa, Långlöt och Runsten snr)**

*Motivering:*

*Odlings- och kustlandskap* med en sedan medeltiden bibehållen markindelning där *fornlämningsmiljöer* från järnålderns bondesamhällen, *bymiljöer* formade som radbyar, odlade inägojordar, betade sjömarker, samt sjöbodar och säsongsmässiga fiskelägen tillsammans väl uttrycker utvecklingen av kulturlandskapet.

*Uttryck för riksintresset:*

Fornlämningsmiljöer från främst äldre järnåldern med tydliga samband till sentida gården och byar. Odlingslandskapets tydliga indelning med inägor och utmarker av medeltida karaktär med öppna och betade sjömarker. Gärdesmurar, skiftesmurar och utmarksmurar som tillsammans berättar om odlingslandskapets utveckling från medeltid till 1900-tal. Radbyar på medeltida lägen med bebyggelse från 1700- till 1900-tal och med nära koppling till kringliggande odlingsmarker. Småskalig malmbebyggelse ifrån 1700-tal till 1900-tal karakteristiskt placerade i byarnas utkanter. De medeltida kyrkorna med tillhörande sockencentrum samt deras visuella samband med kringliggande kulturlandskap. Hamnar, fyrplats samt säsongsmässiga fiskelägen med låga sjöbodar från 1800- och 1900-tal, ofta rödmålade träbyggnader, och deras samband med byar och kringliggande landskap. Kvarnarna och hur de utifrån sin placering på höjdlägen framträder i landskapet. Kapelluddens fyr och kapellruin och deras karakteristiska siluett i landskapet. Visuella samband mellan byarna, det kringliggande landskapet och Östersjön.

### **Rönnerums fornby [H20] (Högsrum sn)**

*Motivering:*

Väl sammanhållen *fornlämningsmiljö* med lämningar av den äldre järnålderns bondesamhälle.

*Uttryck för riksintresset:*

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Husgrunder med anslutande stensträngssystem i form av hägnader och fågator samt stort gravfält från äldre järnålder.

## **Karums alvar [H21] (Högsrum sn)**

*Motivering:*

*Bymiljö och fornlämningsmiljö på alvarmark.*

*Uttryck för riksintresset:*

By i inlandsläge med gården omgivna av lövskog och betad hag- och alvarmark. Öster om byn är läget för den äldre järnålderns bosättning med husgrunder och stensträngssystem. Söder om byn är ett gravfält från i huvudsak äldre järnålder med ett 70-tal synliga anläggningar, bla en 26 m lång skeppssättning, "Noaks ark".

**Vedby - Tomteby [H22] (Högsrum och Räpplinge snr) utgår 1997-08-18**

## **Borgholm [H23] (Borgholm och Räpplinge snr)**

*Motivering:*

*Stads- och slottsmiljöer i ett kustlandskap där Borgholms medeltida slott präglar landskapsbilden och uttrycker de långvariga kungliga intressena på platsen. I slottets omedelbara närhet har småstaden och badorten Borgholm utvecklats med sin träbebyggelse från 1800–1900-tal. *Småstadsmiljö.**

*Trästad. Badort.*

*Uttryck:*

Borgholms slottsruin från 1200 – 1500-tal med sin karakteristiska siluett som tydligt kan upplevas långväga ifrån, både från land och hav. Den långvariga kungliga närvaron som uttrycks genom Borgholms kungsgård och Sollidens slott från 1800- och tidigt 1900-tal och deras nära samband med Borgholms stad. Borgholms stads rutnätsplan från 1817 med regelbunden tomtstruktur, ett stort inslag av trädplanteringar, samt återkommande utblickar mot Kalmarsund. Borgholms centrala delar präglad av en låg och tät trähusbebyggelse från 1800 – 1900-tal med villor och köpmansgårdar med stora trädgårdstomter samt av offentliga byggnader väl anpassade till den lilla staden. Borgholms betydelse som kommunikationscentrum som uttrycks i hamnen samt av stationsbyggnaden i tegel, en markering av stadens betydelse som knutpunkt för det tidigare öländska järnvägsnätet.

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

## **Kapelludden [H24] (Bredsätra sn)**

### **Hörninge [H25] (Köping sn)**

*Motivering:*

*Bymiljö och odlingslandskap* med en sedan medeltiden bibehållen markindelning där Hörninge radby med odlade inägojordar på höjden närmast byn och beten på de fuktigare mossmarkerna präglat utvecklingen av kulturlandskapet.

*Uttryck:*

Radby på medeltida lägen med bebyggelse från 1700- till 1900-tal.

Medeltida bygata och tidigare landsväg mellan Köpingsvik och Sikvarp.

Odlingslandskapets indelning med inägor och utmarker av medeltida karaktär. Bebyggelse från 1700-tal till 1900-tal med rödmålade ladugårdslängor i skiftesverk som delvis är sammanbyggda mot bygatan. Visuella samband med byn och omgivande landskap.

## **Hjärpestad – Långöre [H26] (Egby och Löt snr)**

### **Södra Greda-Valsnäs [H27] (Löt sn)**

*Motivering:*

*Odlings- och kustlandskap* där *fornlämningsmiljöer, bymiljöer* med odlade inägojordar och betade sjömarker samt tillhörande fiskelägen med sjöbodor och ålbroar vilka tillsammans visar på den betydelse som både jordbruk och fiske haft här från järnålder fram till 2000-talet.

*Uttryck:*

Lämningar efter byar och fornborg från tidig järnålder bunden till strandnära marker och deras visuella och historiska samband med kusten och dagens byar. Radbyar och klungbyar som Arbelunda och Djurstad med bebyggelse från 1700- till 1900-tal. Stenmurar och brukningsvägar av skiftande ålder karaktäriserar odlingslandskapet och berättar om dess utveckling från medeltid till 1900-tal. Odlingslandskapets tydliga indelning med inägor och utmarker av medeltida karaktär med öppna och betade sjömarker. Fiskelägen med karakteristiska rader av låga sjöbodor i sten och trä med tillhörande nät-gårdar, båtkåsor och ålbroar samt deras nära samband med tillhörande bondbyar som S Greda, Djurstad, Arbelunda och Valsnäs. Kårehamn och dess karaktär av fiskehamn, med anor åtminstone sedan 1600-talet, som förstärker fiskenäringens betydelse här. Visuella samband mellan byarna, det öppna odlingslandskapet och den närliggande Östersjön.

## **Södra Greda – Djurstad [H28] (Föra sn)**

## **Äleklinta – Grönslanda [H29] (Alböke och Föra snr)**

### **Föra sockencentrum [H30] (Föra sn)**

*Motivering:*

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Samlad kulturmiljö med kyrka, skolor, dubbel radby samt ett stenkors från 1400-talet som tillsammans väl beskriver ett öländskt *sockencentrums* utveckling från medeltid till 1900-tal.

*Uttryck:*

Tydligt sockencentrum med visuella och historiska samband mellan kyrkan, flera skolbyggnader från 1880- till 1920-talet samt prästgård. Kyrkan som med sitt medeltida försvarstorn präglar siluetten av byn och den kringliggande landsbygden. Dubbel radby med en sammanhållen och sluten bebyggelse i både kalksten och skiftesverk orienterad utmed bygatan. Byns funktionella och visuella samband med kringliggande odlade marker.

### **Ölands stenkust [H31] (Persnäs, Källa och Högby snr)**

*Motivering:*

*Kust- och industrimiljö*, känd som Stenkusten, vilken präglas av den omfattande stembrytning som förekommit här sedan medeltiden, men även av övriga näringar som fiske, sjöfart och boskapsskötsel.

*Uttryck:*

Stenbrott av olika storlekar tillkomna från medeltid fram till 1900-talet med sina högar av delvis bearbetade stenar eller skrotsten. Skurkvarnar och kalkugnar för förädling av den råvara som bröts i stenbrotten samt deras tydliga samband sinsemellan. Sandviks utskeppningshamn tillkommen vid slutet av 1800-talet med pirar och hamn-bebyggelse som visar på ortens roll som centrum för den lokala stenindustrin. Sjöbodbebyggelse från 1700- till 1900-tal som visar på fiskets betydelse, vanligtvis i sten som utmärker västra kusten ibland även i rödmålat skiftesverk. Den naturanpassade kustvägen, känd sedan mitten av 1600-talet, varifrån man väl upplever sambandet mellan de näringar som präglar området. Visuella samband mellan stenbrottsmiljöer, sjöbodar, närliggande odlingsbygder och vattnet, vilket förstärker upplevelsen av de näringar som präglat Stenkusten.

### **Källa – Persnäs kust- och odlingsbygder [H32] (Källa sn)**

*Motivering:*

*Kust- och odlingslandskap* där sambandet mellan medeltida *sockencentrum*, byar med odlade inägor och betade sjömarker samt sjöbodar och utskeppningshamn visar på den samlade betydelsen av odling, fiske, sten-brytning och sjöfart för kulturlandskapets utveckling från medeltid fram till 2000-talet.

*Uttryck:*

Källa och Persnäs medeltida kyrkor liksom byar och annan bebyggelse spritt i landskapet och orienterad ut mot kusten. Öppet odlingslandskap där stenmurar och brukningsvägar av skiftande ålder berättar om dess utveckling från medeltid till 1900-tal. Källahamn, troligen från medeltiden, med pirar och en småskalig bebyggelse med sjöbodar, skeppar- och



H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

malmbebyggelse från 1800 – 1900-tal, vilken även kompletterats med mer sentida bebyggelse. Till byarna hörande sjöbodar från 1800- och 1900-tal ofta rödmålade träbyggnader belägna på uddarna ("ordena") där sambandet med kringliggande landskap framträder särskilt tydligt. Visuella samband mellan byarna, de öppna delarna av odlingslandskapet och med Östersjön.

### **Bödaskogens järnåldersmiljöer [H33] (Böda sn)**

*Motivering:*

*Fornlämningsmiljö* med omfattande och tydliga lämningar från den äldre järnålderns bondesamhälle, från omkring år 0 till år 400 e Kr, som särskilt väl belyser denna periods storhet på Öland.

*Uttryck:*

Lämningar efter förhistoriska agrara bymiljöer från äldre järnålder med husgrunder, gravfält, fossila åkrar och flera kilometer långa stensträngssystem i form av hägnader och fågator samt de tydliga sambanden mellan dessa.

### **Bogate [H34] (Böda sn)**

### **Ebbeskogs och Åkers järnåldersmiljöer [H35] (Böda sn)**

*Motivering:*

*Fornlämningsmiljö* med omfattande lämningar efter byarna Ebbeskog, Åker och Torp som tillsammans väl uttrycker den äldre järnålderns bondesamhälle.

*Uttryck:*

De väl samlade fornlämningarna med husgrunder, stensträngssystem och gravfält som tillsammans ger en tydlig bild av bebyggelsestrukturen i en fornby från järnåldern. Det funktionella sambandet mellan fornbyarna och med de historiska byarna som tillsammans förstärker bilden av hur rikt befolkad denna bygd en gång varit.

### **Neptuni åkrar [H37] (Böda sn)**

### **Ölands norra udde [H38] (Böda sn)**

*Motivering:*

*Kommunikationsmiljö* från 1800- och 1900-talen framvuxen kring den naturliga hamnen i Grankullavik som med utskeppningshamn, färjeläge, lämningar efter medeltida örlogsbas och det visuella sambandet med fyren Långe Erik tillsammans visar på Norra uddens betydelse för Ölands sjöfart.

*Uttryck:*

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Fornlämningar kring Grankullaviken med gravfält och rösen från järnålder samt medeltida skyttevärn med tydliga visuella samband med viken och Östersjön, vilka tillsammans framhäver områdets långvariga strategiska betydelse.

Fyren Långe Erik med tillhörande fyrmiljö från 1800- och 1900-tal och dess betydelse som ett vida synligt landmärke. Grankullavik med pirar och kajer som visar på vikens stora betydelse som utskepningshamn för virke från Bödaskogen och som färjeläge för förbindelsen över till Gotland.

## **EMMABODA KOMMUN**

### **Vissefjärda [H42] (Vissefjärda sn)**

*Motivering:*

*Kommunikationsmiljö* och *sockencentrum* i Smålands inland som uppstått där landsvägar och vattenvägar strålar samman. Ett nära samband med Lyckebyåns vattensystem har präglat utvecklingen här från förhistoriskt tid till 1900-tal.

*Uttryck för riksintresset:*

Landsvägen från slutet av 1600-talet tydligt belägen på åsen samt dess nära samband med närliggande förhistoriska boplatser samt med Kyrksjön och Lyckebyån. Vissefjärda samlade sockencentrum och kyrkomiljöer med kyrka från 1700-talet, kyrkstallar och sockenmagasin från 1800-talet, strategiskt belägen vid korsning mellan lands- och vattenväg. Bostadshus och småindustrier från flera tidsepoker i Klätörps by väl samlad utmed landsvägen. Bebyggelsen är vanligtvis i 1-1½ plan i form av enkelstugor, parstugor och salsbyggnader, rödmålade eller målade i ljusa färger. Kyrkeby gård och kringliggande miljö med mangårdsbyggnad från 1850, ett stort antal ekonomibyggnader och arbetarbostäder samt en särskilt anlagd trädgård och engelsk park. Kyrkeby bränneri med sin tydliga koppling till den närliggande Lyckebyån. Hävdade madmarker utmed Lyckebyån.

### **Linnefors [H43] (Vissefjärda sn)**

*Motivering:*

En av de tidiga *bruksmiljöerna* kring Lyckebyån som uppstod och utvecklades under 1700-talet fram till tidigt 1900-tal.

*Uttryck för riksintresset:*

Den samlade kulturmiljön från 1700-talet och framåt med lämningar från Linnefors gamla järnbruk vid och kring Linneforsån med dammar, stensatta åfåror, grunder efter masugn, smedja och flera hammare samt den stora mängd slagg som finns spridd inom hela området. Den samlade herrgårdsmiljön med en tydlig koppling till bruket med mangårdsbyggnad från 1730-talet i karolinerstil, flygelbyggnad, stallbyggnad samt den tillhörande stationen. Den gamla vägen förbi Linnefors med kringliggande miljöer, stenvalvsbro.

H län beslut RAÅ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

## **Bökevara [H44] (Algutsboda sn)**

*Motivering:*

En för det småländska höglandets södra delar karakteristisk *bymiljö* i tydligt lidläge med gårdar från 1800- och 1900-talen, vilka till stor del är grupperade utmed vägarna. Tydlig indelning av odlingslandskapet med odlad mark på höjderna med betes- och slättermarker på sluttningarna.

*Uttryck för riksintresset:*

Gårdar orienterade utmed vägen och till stor del samlade i en bykärna från 1800-talet. Variationsrik bybebyggelse med enkel- och parstugor, salsbyggnader, vanligtvis rödmålade eller ljusa färger samt ekonomibyggnader från 1800- och 1900-talet. Stenmurar, odlingsrösen, ängslador och hamlade träd som tillsammans visar på odlingslandskapets funktion och utbredning fram till början av 1900-talet.

## **Eriksmåla [H45] (Algutsboda sn)**

*Motivering:*

*Kommunikationsmiljö. Vägmiljö* längs landsvägen mellan Karlskrona och Stockholm med en knutpunkt från slutet av 1600-talet samt en marknadsplats med återkommande marknader från slutet av 1700-talet till nutid.

*Uttryck för riksintresset:*

Landsvägen från slutet av 1600-talet genom Eriksmåla med en bebyggelse tydligt orienterad utmed den. Det gamla vägskälet, med det tidigare gästgiveriet från slutet av 1700-talet. Marknadsplatsen i Eriksmåla med en lång rad av sammanbyggda marknadsbodas i trä.

## **HULTSFREDS KOMMUN**

### **Mossebo [H68] (Mörlunda sn)**

*Motivering:*

*Bymiljö* och småskaligt *odlingslandskap* på höglandet som trots skiften och mekanisering behållit odlingsstrukturer utmärkande för 1800-talets förindustriella bondesamhälle.

*Uttryck för riksintresset:*

Flikiga och småbrutna åkrar och hagmarker. Terränganpassade slingriga vägar i äldre sträckningar. Lämningar efter ett äldre förindustriellt odlingslandskap i form av odlingsrösen, stenmurar, åkerterrasser, hamlade träd och trögårdsgårdar. För bygden traditionell bebyggelse, troligen delvis 1800-tal, enhetligt färgsatta med vanligtvis röd slamfärg, tvåvåningsbyggnader och parstugor.

### **Emådalen [H70] (Tveta, Mörlunda, Järeda, Målilla, Gärdveda snr)**

*Motivering:*

En mångfald väl sammanhållna system av *kulturmiljöer* – *fornlämningsmiljöer*, *bymiljöer*, *odlingslandskap*, *bruksmiljöer*, *herrgårdslandskap*, *kommunikationsmiljöer*, och *tätortsmiljöer* – vilka sammantaget återspeglar utvecklingen av naturresursnyttjande, markanvändning, bebyggelse,

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

näringsliv, teknik och sociala förhållanden i en småländsk dalgångsbygd från förhistorisk tid fram till nutid.

*Uttryck för riksintresset:*

Järnåldersgravfält på höjdstråk i dalgångens kanter samt på rullstensåsen Högsbyåsen och dessas visuellt tydliga samband med Emån, tillsammans med byarnas placering samt Kungs-, lands- och sedermera riksvägens terränganpassade sträckning visar på Högsbyåsens betydelse som bebyggelse och transportstråk från järnålder till modern tid. Agrara lämningar från före 1900, såsom åkerterrasser och odlingsrösen, på sluttningarna tillsammans med mer sentida och dränerade jordbruksmarker i dalgången beskriver odlingslandskapets utveckling och modernisering. Byar i höjdlägen – ofta radbyar som Drageryd, Gillberga, Trånshult, Tulunda och Östra Årena – med bebyggelse från 1700- till 1900-talen i form av enkelstugor, parstugor, salsbyggnader och ekonomibygnader – timrade eller i skiftesverk och målade i slamfärger – visar på utvecklingen av bebyggelse- och hantverkstraditioner. Herrgårds- och bruksmiljöer kring Bankeberg, Fliseryd, Ruda, Berga, Staby, Rynningsnäs och Em med bland annat för 1800-talet tidstypiska huvudbyggnader i nyklassicistisk stil, mindre byggnader som timrade flyglar, ekonomibygnader och arbetarbostäder samt tillhörande parker, trädgårdar, alléer och jordbruksmarker tillsammans med Rosenfors bruksmiljö från 1900-talet med magasin, fabriksbyggnad, brukskontor, bruksherrgård samt kringliggande arbetarbostäder återspeglar den tekniska, ekonomiska och sociala utvecklingen inom jordbruket, fikset och industrin. Emådalens industrimiljöer och deras tydliga samband med vattendragen samt kvarnar och vattenkraftsmiljöer vid Blankaström och i Högsby som tillsammans illustrerar Emåns betydelse för kraftutvinning under skilda tider. Högsby tätort med jämnhög stadsbebyggelse i ljusa kulörer från 1800- och 1900-talen orienterad längs landsvägen och med topografisk anpassning till Högsbyåsen, ortens läge mellan två vadställen över Emån, stenvalvsbron vid Tingebro samt platsnamn som Frövi, Odensvi och Huseby uttrycker ortens utveckling från vikingatida centralort till nutida kommuncentrum. Emåns mynning vid Em med värdefull damm och bebyggelsemiljö, vilka har en stark koppling till det betydelsefulla fiske som här förekommit under lång tid.

**Hadetorp - Rosenvik [H69] Hävt 2015-04-13**

**Tveta - Mörlunda [H70] Ingår i Emådalen (H70)**

**Klövådal [H73] Ingår i Emådalen (H70)**

**Årena [H74] Ingår i Emådalen (H70)**

**Kantebo [H71] Hävt 2015-04-13**

**Järeda Högländsbyar [H72] (Järeda sn)**

*Motivering:*

Ett småskaligt *odlingslandskap* på Småländska Högländet som från medeltid till nutid utvecklats genom ett brukande präglat av områdets kärva topografiska och klimatmässiga förhållanden.

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Agrara lämningar från medeltid fram till tiden före jordbrukets mekanisering visar på jordbrukets utveckling i området.

*Uttryck för riksintresset:*

Åkerterrasser och odlingsrösen. Flikiga och småskaliga odlingsenheter. Bebyggelse från 1800- och 1900-tal med enkel- och parstugor ofta panelklädda och slamfärgade samt med dekorativa snickerier. Högeruda by med sin väl samlade klungbebyggelse. Skinnskälla by med sin radbykaraktär med tvåvånings enkelstugor på rad. Ryds by med bebyggelsemönster präglad av laga skifte. Västra Gränö by med timrade mangårdsbyggnader och ladugårdar. Torpställen på byarnas utmarker. Terränganpassade grusvägar mellan byarna.

## **Hagelsrum [H75] (Målilla med Gärdveda sn)**

*Motivering:*

Sammanhållen *bruks-* och *storgårdsmiljö* vid Silverån. Brukslämningar, byggnader samt kolningslämningar i kringliggande skogar vittnar tillsammans om en mångfald av industriverksamheter under slutet av 1700-talet och 1800-talet.

*Uttryck för riksintresset:*

Lämningar efter kolbottnar i skogarna runt Hagelsrum och deras samband med bruket. Hagelsrums gård med mangårdsbyggnader, loftbod från 1662 och en timrad statarstuga. Hagelsrums järnbruksmiljö med Kalmar läns enda bevarade masugn (från 1772) med blåsmaskin och hjulhus. Platsen för 1800-talets förindustriella verksamheter som färgeri, oljeslageri, vadmalsstamp, tegelbruk, tullmjölkvarn och sågkvarn. Stationsmiljön från slutet av 1800-talet väster om bruket. Odlingsrösen och åkerterrasser i markerna kring gården.

## **Venadalen [H76] (Vena sn)**

*Motivering:*

*Dalgångsbygd* som framhäver odlingslandskapets utveckling från järnålder till nutid med bymiljöer, socken- och handelscentrum samt dalgångens historiska betydelse som *kommunikationsstråk* med vägar och järnväg.

*Uttryck för riksintresset:*

Bondbyarna som Främsteby, Käreby, Visböle och Västrahult runt dalgången, vilka präglas av en bebyggelse med enkel- och parstugor från främst 1800-talet målade med slamfärg eller ljusa färger och med bodar som är timrade eller i skiftesverk. Agrara lämningar kring byarna i form av bland annat åkerterrasser, odlingsrösen, stenmurar och hamlade träd som tillsammans visar på en lång odlingstradition. Betesmarker kring byarna som förstärker sambandet mellan de äldre och yngre odlingsformer som präglat dalgången. Stiftets största landsortskyrka, prästgård, tiondebod och sockenstuga, alla från 1700-talet, som tillsammans visar på Venas roll som sockencentrum. Järnvägen genom hela dalgången och dess samband med stationsmiljön i Vena som utvecklats från 1880-talet och framåt. Tydliga bebyggelseskikt i Vena stationssamhälle och handelscentrum som tillsammans visar på ortens utveckling de senaste århundradena.

### **Dalsebo - Krokarp [H77] Hävt 2015-06-01**

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

## **HÖGSBY KOMMUN**

### **Högsbyåsen [H58] (delen i Långemåla sn)**

#### *Motivering:*

*Kommunikationsmiljö och odlingslandskap* med fornlämningar från järnåldern, bondbyar från 1800- och 1900-talen samt järnväg och järnvägsmiljöer från 1800-talets slut markerar tillsammans rullstensåsens långvariga kulturhistoriska betydelse.

#### *Uttryck för riksintresset:*

Terränganpassad landsväg på Högsbyåsen med Bötterums gästgivargård och tingshusmiljö från 1700-talet samt annan bebyggelse och kulturlämningar från 1800- och 1900-tal kopplade till vägen. Det öppna odlingslandskapet som finns kring åsen och som tydligt kan upplevas från dess höjdrygg. Långemåla kyrkby med gravfält från järnåldern samt en blandning av 1800-talets bondbebyggelse, handelsbodas och järnvägssamhällets småskaliga bostads-, industri- och affärsbebyggelse. Värlebo by med bebyggelse från 1800-talets bondby samt stationssamhällets karakteristiska industri- och bostadsbebyggelse från 1900-talets första årtionden.

### **Emådalen [H70] (delen Högsby sn)**

#### *Motivering:*

En mångfald väl sammanhållna system av kulturmiljöer – *fornlämningsmiljöer, bymiljöer, odlingslandskap, bruksmiljöer, herrgårdslandskap, kommunikationsmiljöer, och tätortsmiljöer* – vilka sammantaget återspeglar utvecklingen av naturresursnyttjande, markanvändning, bebyggelse, näringsliv, teknik och sociala förhållanden i en småländsk dalgångsbygd från förhistorisk tid fram till nutid.

#### *Uttryck för riksintresset:*

Järnåldersgravfält på höjdstråk i dalgångens kanter samt på rullstensåsen Högsbyåsen och dessas visuellt tydliga samband med Emån, tillsammans med byarnas placering samt Kungs-, lands- och sedermera riksvägens terränganpassade sträckning visar på Högsbyåsens betydelse som bebyggelse och transportstråk från järnålder till modern tid. Agrara lämningar från före 1900, såsom åkerterrasser och odlingsrösen, på sluttningarna tillsammans med mer sentida och dränerade jordbruksmarker i dalgången beskriver odlingslandskapets utveckling och modernisering. Byar i höjdlägen – ofta radbyar som Drageryd, Gillberga, Trånshult, Tulunda och Östra Årena – med bebyggelse från 1700- till 1900-talen i form av enkelstugor, parstugor, salsbyggnader och ekonomibyggnader – timrade eller i skiftesverk och målade i slamfärger – visar på utvecklingen av bebyggelse- och hantverkstraditioner. Herrgårds- och bruksmiljöer kring Bankeberg, Fliseryd, Ruda, Berga, Staby, Rynningsnäs och Em med bland annat för 1800-talet tidstypiska huvudbyggnader i nyklassicistisk stil, mindre byggnader som timrade flyglar, ekonomibyggnader och arbetarbostäder samt tillhörande parker, trädgårdar, alléer och jordbruksmarker tillsammans med Rosenfors bruksmiljö från 1900-talet med magasin, fabriksbyggnad, brukskontor, bruksherrgård samt kringliggande arbetarbostäder återspeglar den tekniska, ekonomiska och sociala utvecklingen inom jordbruket, fikset och industrin. Emådalens industrimiljöer och deras tydliga samband med vattendragen samt kvarnar och vattenkraftsmiljöer vid Blankaström och i Högsby som tillsammans illustrerar Emåns betydelse för kraftutvinning under skilda tider. Högsby tätort

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

med jämnhög stadsbebyggelse i ljusa kulörer från 1800- och 1900-talen orienterad längs landsvägen och med topografisk anpassning till Högsbyåsen, ortens läge mellan två vadställen över Emån, stenvalvsbron vid Tingebro samt platsnamn som Frövi, Odensvi och Huseby uttrycker ortens utveckling från vikingatida centralort till nutida kommuncentrum. Emåns mynning vid Em med värdefull damm och bebyggelsemiljö, vilka har en stark koppling till det betydelsefulla fiske som här förekommit under lång tid.

**Forsaryd - Virstad [H60] Ingår i Emådalen (H70)**

**Gillberga - Staby [H59] Ingår i Emådalen (H70)**

**Gamlehult-Klobo (H61) Hävt 2015-03-30**

**Ringhult [H98] Hävt 2015-06-01**

## **KALMAR KOMMUN**

### **Södra Mörekusten [H40] (delen Voxtorp och Hagby snr)**

#### *Motivering:*

Ett till stora delar öppet *kust- och odlingslandskap* med *kommunikationsmiljöer*, handelsplatser, skepparsamhällen och varv som sammantaget återspeglar den ekonomiska utvecklingen inom Kalmar läns södra delar från äldre järnålder till nutid.

#### *Uttryck för riksintresset:*

Bryggor, fiskelägen och hamnar med ett nära samband med byarna i inlandet.

Öppet odlingslandskap med betade strandängar närmast kusten. Gamla landsvägen mellan Kalmar och Karlskrona med sina kringliggande vägmiljöer som sedan förhistorisk tid följer den kustnära Litorinavallen och visar en av de äldsta förbindelselederna mellan Sverige och Danmark. Värnanäs gods- och herrgårdsmiljö från 1500- talet med utmärkande drag som alléer, ekhagar och storskaliga åkrar samt tillhörande gårds och parkanläggning. Hamnmiljöer från 1700-1900-tal vid utskeppningshamnarna i Ekenäs och Bergkvara med bland annat hamnplan, magasin, varv, spannmålssilo och marknadsplats. Ålbroar, kåser och andra lämningar vid Båstastan som visar på kustfiskets stora betydelse fram till 1900-talet. Garpens fyr och fyrvaktarmiljö. Bergkvara med stora kaptens- och redarvillor från 1800-talet målade i ljusa färger samt handelshus och malmgårdar på tomtstruktur från 1600-talet som visar ortens utveckling som handelsplats och varvsrörelse. Gökaland samhälle vid landsvägen med malm- och hantverksbebyggelse, ofta som små hus på 1½ plan och målade i rött eller ljusa färger.

### **Arby-Halltorp [H46] (Halltorp, Voxtorp och Hagby snr)**

#### *Motivering:*

Södra delen av ett till stor del öppet *odlingslandskap* med *bymiljöer* med medeltida kyrkor av försvarskaraktär som återspeglar den strategiska betydelsen som Smålandskusten haft under en lång tid. Området hör funktionellt samman med riksintresset H47 Ljungby-Hossmo med samma motiv.

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

*(Kyrkomiljö, kommunikationsmiljö)*

*Uttryck för riksintresset:*

Det funktionella sambandet mellan kyrkorna från 1100- och 1200-talen i Arby, Hagby, Voxtorp och Halltorp, med den kring dessa liggande bebyggelsen samt med kusten. Kyrkorna är ursprungligen byggda för att ha en försvarsfunktion.

Öppet odlingslandskap som möjliggör upplevelse av visuella samband mellan kringliggande bybildningar med bebyggelse präglad av snickarglädje, stenmurar och stenmurskantade vägar, odlingsrösen och andra agrara lämningar från tiden före 1900 och framåt, vilka tillsammans beskriver markanvändningens utveckling.

## **Ljungby - Hossmo [H47] (Ljungby och Hossmo snr)**

*Motivering:*

Norra delen av ett till stor del öppet *odlingslandskap* med *bymiljöer* med medeltida kyrkor av försvarskaraktär som återspeglar den strategiska betydelsen som Smålandskusten haft under lång tid. Området hör funktionellt samman med riksintresset H46 Arby-Halltorp med samma motiv.

*(Kyrkomiljö, kommunikationsmiljö)*

*Uttryck för riksintresset:*

Det funktionella sambandet mellan kyrkorna från 1100- och 1200-talen i Dörby, Hossmo och Ljungbyholm, med den kring dessa liggande bebyggelse samt med kusten. Kyrkorna är ursprungligen byggda för att ha en försvarsfunktion.

Den gamla landsvägen mellan Kalmar och Karlskrona med sina kringliggande vägmiljöer, vilken troligen sedan förhistorisk tid följer den kustnära Litorinavallen och visar en av de äldsta förbindelselederna mellan Sverige och Danmark.

Öppet odlingslandskap som möjliggör upplevelse av visuella samband mellan kringliggande bybildningar med bebyggelse präglad av snickarglädje, stenmurar och stenmurskantade vägar, odlingsrösen och andra agrara lämningar från tiden före 1900 och framåt, vilka tillsammans beskriver markanvändningens utveckling.

## **Kalmar [H48]**

*Motivering:*

*Renässansstad* med *slottsmiljö* och befästningssystem samt tillhörande vattenområden som sammantaget återspeglar stadens stora strategiska betydelse, för landets försvar, handel och sjöfart, från medeltid och fram till 1600-talet.

*Uttryck för riksintresset:*

Kalmar renässansslott, och dess tydliga visuella samband med 1600-talsstaden på Kvarnholmen samt med Grimskärs befästning. Gamla staden med befästningsmurar, ödekyrkogård och gatunät med anor från det medeltida Kalmar. Holmen Grimskär i Kalmarsund med befästningsverk från 1600-talets början och dess strategiska och visuella samband med slottet. Lämningar efter befästningsvallar, bastioner och stadsportar på Kvarnholmen som markerar den på 1600-talet nya stadens utbredning. Kvarnholmens kvarters- och tomtindelningar från 1600-talet, synliggjorda genom den täta bebyggelsestrukturen. Raka gator som förstärker den visuella kontakten mellan Gamla och Nya staden, med slottet samt med omgivande vattenområden. Stadens kanaler som tillsammans med angränsande grönområden återspeglar utbredningen av 1600-talsstadens



H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

befästningsanläggning. Kvarnholmens rika förekomst av stenhus från 1600- och 1700-talen. Kvarnholmens siluett med sin relativt låga och jämnhöga bebyggelse, i vilken Domkyrkan från 1600-talet i italiensk barock väl framträder. Småskalig trähusbebyggelse och kvarters-indelning på Östra Malmen ursprungligen tillkommen på 1600-talet i samband med etableringen på Kvarnholmen. Grönområden på platser efter 1600-talets fästningsverk

### **Kläckeberga [H49] (Kläckeberga sn)**

*Motivering:*

*Centralbygd och kyrkomiljö* där Kläckeberga medeltida försvarskyrka, stormansgård och *herrgårdsmiljö*, Kraftslösa bymiljö och det kontrastrika odlingslandskapet samt närheten till Kalmar tätort visar på bygdens strategiska och ekonomiska betydelse från medeltid till 1900-tal.

*Uttryck för riksintresset:*

Kläckeberga kyrka, ett medeltida palats som senare omvandlats till kyrka. Kyrkans höjdläge i ett öppet omgivande landskap förstärker visuellt dess strategiska roll, under 1400-1600-talet som stadens försvar. Kläckeberga stormansgård och herrgårdsmiljö med tillhörande ekonomi- och arbetarbostäder. Kraftslösa radby med gårdar som i begränsad omfattning berörts av skiftena. Odlingslandskap med tydlig kontrast mellan Kläckeberga herrgårdslandskap med stora öppna områden av betade och odlade marker och det småskaliga landskapet kring Kraftslösa by.

### **Ryssby - Skäggenäs [H50] (Ryssby sn)**

*Motivering:*

*Kommunikations-, kust- och skärgårdsmiljöer* som uppstått där inland möter kust och där passagen över till Öland är som närmast. Miljöer som med det före detta färjeläget, landskapet och bebyggelsen återspeglar sammantaget en strategisk viktig knutpunkt från järnålder till 1900-tal som präglats av många olika verksamheter.

*Uttryck för riksintresset:*

Vägskalet i Ryssby där vägar utmed kusten och från inlandet strålar samman med forntida tingsplats, kyrka från 1100-talet, lämningar efter militära försvarsanläggningar från 1600-talet samt tingshus och gästgiveri från 1800-talet. Landsvägens slingrande sträckningar på åsrygg; den gamla postvägen till Öland via färjeläget på Skäggenäs, i bruk till 1972. Drags kanal från 1500-talet. Malmbebyggelse och annan småskalig bebyggelse orienterad utmed vägarna från 1800- och 1900-talet som tillsammans speglar olika tidsepokers stilideal. Revsuddens skepparbebyggelse från 1800-talet och framåt främst koncentrerad kring den slingrande landsvägen fram till hamnen. Många stora träbyggnader i ljusa pastellfärger och med snickarglädje.

### **Karlslunda [H100] (Karlslunda och Mortorps snr)**

*Motivering:*

*Fornlämningssmiljö* med sydöstra Sveriges största koncentration av lämningar efter lågteknisk järnframställning, huvudsakligen från tidsperioden 1250-1450, visar ett av landets viktigaste områden för järnproduktion som har haft en stor ekonomisk betydelse för regionens och hela

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

landets utveckling.

*Uttryck för riksintresset:*

En hög koncentration av lämningar efter lågteknisk järnframställning med ett 70-tal slagghvarp och närmare 20 järnframställningsplatser från 1250-1450. Fornlämningarna är tydligt kopplade till områdets rika vattenmiljöer då de återfinns i anslutning till sankmarker och vattendrag.

## **NYBRO KOMMUN**

### **Pukeberg [H51] (Nybro sn)**

*Motivering:*

En väl sammanhållen *bruksmiljö* kring det som en gång var ett av landets största glasbruk. Den mångfald av industribyggnader och bostadshus som finns i Pukeberg belyser tillsammans på ett tydligt sätt ett småländskt glasbruks *industrimiljö* och dess historiska utveckling från 1870-talet och fram till 2000-talet.

*Uttryck för riksintresset:*

Samlad glasbruksmiljö med industribyggnader i trä- eller tegel bestående av hyttor, kraft-central, sliperi, sodafabrik och magasin från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Den sociala skiktningen inom bruksmiljön med disponentbostad, 1½-plans villor med tillhörande trädgårdar samt låga radhuslängor ursprungligen uppförda som tjänstemans- och arbetarbostäder. Bruksgata med lönnallé kring vilken bruksmiljön grupperar sig.

### **Orrefors [H52] (Hälleberga sn)**

*Motivering:*

*Brukssamhälle* och *bruksmiljö* kring det järnbruk som med tiden blev ett av landets mest kända glasbruk. Mångfalden av industrier och bostadsbebyggelse, belyser tillsammans väl ett småländskt bruks kulturhistoriska utveckling från tidigt 1700-tal fram till början av 2000-talet.

*Uttryck för riksintresset:*

Lämningar efter såg och mjölkvarn från 1600-talet utmed Vapenbäckån. Hammarsmedja från järnbruket tid 1841 med tillhörande gnistugn och plats för gamla masugnen. Kollada med spridda slaggförekomster. Glashyttor från slutet av 1800-talet, vilka om- och tillbyggs från 1920-talet och framåt. Bruksgatan med arbetarbostäder från 1700-talet, förvaltarbostad, disponentvilla, trädgårdsmästarbostad samt olika äldre magasin. Här finns även rester efter en trädgård och banvall efter en järnväg. Arbetarbostäder från slutet av 1800-talet i form av lägenhetskaserer nära bruket. Orrefors samhälle med småskalig bebyggelse från främst 1900-80-talet orienterat kring bruket utmed vattendraget och de större landsvägarna. Arbetarbostäder från 1930-talet som 1-1½ plans egnahem i funkisstil ordnade utmed den gamla landsvägen i söder.

### **Kråksmåla kyrkby [H53] (Kråksmåla sn)**

*Motivering:*

*Sockencentrum* och *kyrkomiljö* i länets skogsbygder som visar bebyggelseutvecklingen längs den gamla landsvägen från 1700-talet och fram till nutid.

*Uttryck för riksintresset:*

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Bebyggelse från olika tidsepoker vanligtvis 1½ till 2½ våningar höga trähus, med den äldsta bebyggelsen grupperad kring kyrkan och utmed landsvägarna. Blandad bebyggelse med parstugor, timrade bodar, tidigare handelsgårdar och hantverkshus. Den samlade kyrkomiljön med kyrka från 1761 i timmer samt stiglucka, fristående klockstapel samt intilliggande sockenstuga och före detta gästgivargård. Tillhörande prästgård ligger något norr om kyrkan.

### **Bäckebo [H99] (Bäckebo sn)**

*Motivering:*

En av sydöstra Sveriges största koncentrationer med lämningar efter *lågteknisk järnframställning*. Verksamheten, som hade sin höjdpunkt omkring 1250-1450, är tydlig kopplad till områdets vattenmiljöer och har i hög grad präglat den ekonomiska utvecklingen i en stor del av östra Småland.

*Uttryck för riksintresset:*

Det stora antalet lokaler med blästerugnlämningar och slagggvarp kring Bäckebo från medeltid till 1800-tal med tyngdpunkt under 1250-1450. Lämningarnas tydliga samband med vattendrag, kringliggande kärrmarker samt närheten till skog.

## **MÖNSTERÅS KOMMUN**

### **Alsteråns nedre dalgång (H54) (Ålems sn)**

*Motivering:*

Alsteråns nedre dalgång och mynning, där landvägar mött vattenvägar, präglas av *kommunikationsmiljöer* som utvecklats från medeltid till 1900-tal. En mångfald med väl sammanhållna kulturmiljöer som medeltida fornlämningar, herrgårds-landskap och bymiljöer samt en av Smålandskustens äldsta köpingar visar tillsammans på åns betydelse för utvecklingen på platsen.

*Uttryck för riksintresset:*

Fornlämningssmiljö med medeltida borgruin och dess tydliga samband med Alsteråns mynning och Strömsrums gård. Landsvägen, känd sedan medeltiden, och dess passage över Alsterån samt slingrande grusvägar kring Strömsrum.

Strömsrums herrgårdsmiljö med en av landets största herrgårdsbyggnader i trä från 1700-talet med timrade ekonomibygnader och engelsk park. Odlingslandskapet kring Strömsrum med agrara lämningar från 1700-och 1800-tal samt rikligt med ekar, alléer, stora brukade marker och andra för herrgårdslandskapet utmärkande drag. Kvarnsmiljöer från 1800-talet utmed Alsterån i Ålem och Torsrum. Den samlade kyrkbyn i Ålem med skolhus från 1820-talet. Pataholms köping vid Alsteråns mynning. Den täta trähusbebyggelsen präglas av köpmans-, handels- och skeppargårdar, vanligtvis i 1- 1½ plan, rödmålade eller i ljusa färger.

### **Mönsterås [H56] (Mönsterås sn)**

*Motivering:*

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

*Köping* med småstadskaraktär som i nära samband med vattnet utvecklats på en ås, något som sedan 1700-talet präglar både bebyggelse, gator och tomtstrukturer.

*Uttryck för riksintresset:*

Storgatan som sedan medeltiden följer en rullstensås med branta tvärgator och utblickar mot hamnen och havet. Långsmala tomter utmed Storgatan och Sjögatan. Bebyggelse och trädgårdar i samma läge sedan tidigt 1800-tal.

Puts- och trähusbebyggelse utmed Stor- och Sjögatan målade i ljusa färger och med 1½ till 2½ våningars höjd.

## **Alebo - Gelebo [H57] (Mönsterås sn)**

*Motivering:*

*Fornlämningsmiljöer* från brons- och järnålder samt *odlingslandskap* och *bymiljöer* från medeltid till 1900-tal som tillsammans visar på en lång kontinuitet i bebyggelse och markanvändning.

*Uttryck för riksintresset:*

Omfattande fornlämningsområden med monumentala gravrösen från brons- och järnålder. Odlingsskap som framhäver det visuella sambandet mellan gravrösen på höjderna och de närliggande byarna med bebyggelse från 1800- och 1900-tal. Gårds- och bymiljöer på gamla bytomter i bland annat Alebo, Gelebo och Forsa vilka tillsammans med äldre agrara lämningar och mindre vägar framhäver strukturer i odlingsskapet som är utmärkande för tiden före 1900 och före jordbrukets mekanisering.

## **Emådalen [H70] (delen Mönsterås sn)**

*Motivering:*

En mångfald väl sammanhållna system av kulturmiljöer – *fornlämningsmiljöer*, *bymiljöer*, *odlingsskap*, *bruksmiljöer*, *herrgårdslandskap*, *kommunikationsmiljöer*, och *tätortsmiljöer* – vilka sammantaget återspeglar utvecklingen av naturresursnyttjande, markanvändning, bebyggelse, näringsliv, teknik och sociala förhållanden i en småländsk dalgångsbygd från förhistorisk tid fram till nutid.

*Uttryck för riksintresset:*

Järnåldersgravfält på höjdstråk i dalgångens kanter samt på rullstensåsen Högsbyåsen och dessas visuellt tydliga samband med Emån, tillsammans med byarnas placering samt Kungs-, lands- och sedermera riksvägens terränganpassade sträckning visar på Högsbyåsens betydelse som bebyggelse och transportstråk från järnålder till modern tid. Agrara lämningar från före 1900, såsom åkerterrasser och odlingsrösen, på sluttningarna tillsammans med mer sentida och dränerade jordbruksmarker i dalgången beskriver odlingsskapets utveckling och modernisering. Byar i höjdlägen – ofta radbyar som Drageryd, Gillberga, Trånshult, Tulunda och Östra Årena – med bebyggelse från 1700- till 1900-talen i form av enkelstugor, parstugor, salsbyggnader och ekonomibyggnader – timrade eller i skiftesverk och målade i slamfärger – visar på utvecklingen av bebyggelse- och hantverkstraditioner. Herrgårds- och bruksmiljöer kring Bankeberg, Fliseryd, Ruda, Berga, Staby, Rynningsnäs och Em med bland annat för 1800-talet tidstypiska huvudbyggnader i nyklassicistisk stil, mindre byggnader som timrade flyglar, ekonomibyggnader och arbetarbostäder samt tillhörande parker, trädgårdar, alléer och jordbruksmarker tillsammans

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

med Rosenfors bruksmiljö från 1900-talet med magasin, fabriksbyggnad, brukskontor, bruksherrgård samt kringliggande arbetarbostäder återspeglar den tekniska, ekonomiska och sociala utvecklingen inom jordbruket, fikset och industrin. Emådalens industrimiljöer och deras tydliga samband med vattendragen samt kvarnar och vattenkraftsmiljöer vid Blankaström och i Högsby som tillsammans illustrerar Emåns betydelse för kraftutvinning under skilda tider. Högsby tätort med jämnhög stadsbebyggelse i ljusa kulörer från 1800- och 1900-talen orienterad längs landsvägen och med topografisk anpassning till Högsbyåsen, ortens läge mellan två vadställen över Emån, stenvalvsbron vid Tingebo samt platsnamn som Frövi, Odensvi och Huseby uttrycker ortens utveckling från vikingatida centralort till nutida kommuncentrum. Emåns mynning vid Em med värdefull damm och bebyggelsemiljö, vilka har en stark koppling till det betydelsefulla fiske som här förekommit under lång tid.

**Kronobäck - Råsnäs [H55] Hävt 2015-04-13**

## **MÖRBYLÅNGA KOMMUN**

### **Ås [H1] (Ås och Ventlinge socknar)**

*Motivering:*

Sydöländskt *odlingslandskap* som präglats av lång kontinuitet och differentierat näringsfång och är ett gott exempel på statens etablering i ett rikspolitiskt gränsområde. (*Bymiljö*).

*Uttryck för riksintresset:*

Omfattande och skiftande *fornlämningssmiljöer* med mycket omfattande gravfältskomplex och husgrunder från järnålder. Ås sockenkyrka med östtorn från 1100-talet med till hemmanet Prästtorpet hörande fossil åkermark. Lämningar av Kyrkhamns fiske- och *handelsplats* med *kapellruin* från tidig medeltid till 1600-talets början, Sveabod. Ottenby *kungsgård* med medeltida anor och bebyggelse från 1700- och 1800-talen samt Karl X Gustafs mur, komponent i kungsgårdsinrättningen Öland. Byarna Näsby med malm och vägallé och Enetri med väl bevarad bebyggelse från 1906 med salsbyggnader och ladulängor i kalksten.

*I området ingår även:*

Sveriges högsta fyrorn "Långe Jan" från slutet av 1700-talet och fyrplatsbebyggelse.

### **Sebberneby [H2] (Ventlinge sn)**

*Motivering:*

*Odlingslandskap* med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet med välbevarade *fornlämningssmiljöer* på Stora alvaret.

*Uttryck för riksintresset:*

Fornlämningstråk med talrika husgrunder och gravfält samt stensträngar som ibland bildar fallor. Området har sannolikt samband med Eketorps borg (H3) och har varit av stor betydelse under främst äldre järnålder.

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

## **Eketorp [H3] (Gräsgård sn)**

*Motivering:*

Märklig *fornlämningsmiljö* med Eketorps *fornborgsmiljö* av högt vetenskapligt och pedagogiskt värde.

*Uttryck för riksintresset:*

Delvis rekonstruerad ringformig flatmarksborg i strategiskt läge vid Östersjön, ianspråktagen under tre olika perioder, 300-1200 e Kr. Sannolikt har den rika järnåldersbosättningen vid det närbelägna Sebbebymiljön (H2) samt ett rikt stråk norr om borgen med såväl talrika gravar på Stora alvaret som delvis borttagna järnåldersbosättningar i åkermarken ett samband med någon av borgens olika funktioner.

*I området ingår även:*

På strandvall i öster är stensättningen "Vårdbötet" på vilken sannolikt en vårdkase har varit uppförd.

## **Gräsgård - Segerstad [H4] (Gräsgård och Segerstad snr)**

*Motivering:*

Öppet öländskt *odlingslandskap* med bebyggelse och lämningar efter odling från förhistorisk tid till nutid samt Gräsgårds välbevarade *fiskeläge*. (*Fornlämningsmiljö, Sockencentrum*).

*Uttryck för riksintresset:*

I sydväst stråk av husgrunder från järnåldern. Norr om Seby stort, varierat järnåldersgravfält, ett av öns största, vid Träby trerummig *fornborg*. *Radbyar* i laga läge med *malmbebyggelse*.

Sammanhållen bebyggelsemiljö kring Gräsgårds kyrka med bla prästgårdsbyggnader i kalksten och fd skola. Genomförda skiften i in- och utägomark kan avläsas genom den struktur stenmurarna ger landskapet. Gräsgårds fiskeläge med sjöbodar.

## **Albrunna - Vickelby [H5] (Södra Möckleby, Smedby, Kastlösa, Mörbylånga, Resmo och Vickelby snr)**

*Motivering:*

Öppet *odlingslandskap* med mycket lång kontinuitet och differentierat näringsfång längs västra landborgen med *fornlämningsmiljöer* och *radbyar* med *malmbebyggelse* från 1800- och 1900-talen. Väl sammanhållna *sockencentrum* med flera medeltida kyrkor. (*Tidigindustriell miljö*).

*Uttryck för riksintresset:*

Bland närmare 550 fornlämningar märks främst gånggrifter vid Resmo, stora högar och röse från bronsålder vid bla Mysinge resp öns enda klintborg i Bårby, stora och varierade gravfält vid Gettlinge och Stora Dalby, husgrundskoncentrationer i Södra Möckleby och Stora Dalby med stora stensträngssystem. Ett tiotal välbevarade radbyar. Gårdsbebyggelse i Kastlösa by och Stora Dalby samt Smedby sockensentrum med bla fd skola och det herrgårdspräglade Stora Smedby. Lämningar efter Ölands alunbruk vid Albrunna, grundlagt 1804. Ursprunglig bruksmiljö med

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

fabriksruiner samt lämningar efter alunbrytning i form av dagbrott och stora slagghögar.  
Naturhamn för fisket och utskeppning av alun.

*I området ingår även:*

Kapellagårdens folkhögskola.

## **Gösslunda [H7] (Hulterstad sn)**

*Motivering:*

*Bymiljö* med en liten *radby* ute på Stora alvaret med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet av vetenskapligt värde. (*Fornlämningssmiljö*).

*Uttryck för riksintresset:*

Stora rösen samt ett flertal husgrunder och tillhörande stensträngssystem kring byn. Nuvarande gårdsanläggningar med ladulängor i putsad kalksten och skiftesverk, delvis sammanbyggda. Tydligt och väl avgränsat gärde. I utmarken sten- och torvtäkt för husbehov.

## **Hulterstad - Stenåsa [H8] (Hulterstad, Sandby och Stenåsa snr)**

*Motivering:*

Öppet *odlingslandskap* med tydlig förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet med många *radbyar* med *malmbebyggelse* och betade sjömarker.

*Uttryck för riksintresset:*

Vid Hulterstad ett av öns största järnåldersgravfält, vid Sandby och Triberga ringformiga flatmarksforborgar, den förra Ölands enda *forborg* med strandläge, spridda husgrunder, gravfält och gravar. Ett flertal stora *radbyar* i laga läge med *malmbebyggelse*. En av Ölands största och bäst bevarade malmar ligger vid Hulterstads kyrkby, också ett *sockencentrum*. Gårdsbyggnader från 1700- och 1800-talen i Frösslunda alvarby.

## **Eriksöre [H10] (Toroslunda sn)**

*Motivering:*

*Bymiljö* med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet bestående av *radby* och *malmbebyggelse*. (*Fornlämningssmiljö*).

*Uttryck för riksintresset:*

Stor *radby* i för sydvästra Öland typiskt släntläge med flera gårdsanläggningar och enskilda byggnader. *Malmbebyggelse* i landborgsläge. Förhistoriskt gravfält med mellanliggande högar och domarringar.

## **Kalkstad - Lenstad [H11] (Toroslunda sn)**

*Motivering:*

Öppet öländskt *odlingslandskap* med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet.

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

*Uttryck för riksintresset:*

Husgrunder och stensträngssystem från äldre järnålder. Gravfält från järnålder. *Fornborg* i inlandsläge. *Radbyar* med bebyggelsen på gränsen mellan alvarmark i söder och gärdet i norr. Äldre vägsystem. (*Fornlämningsmiljö*).

## **Dröstorps [H12] (Torslunda sn)**

*Motivering:*

Övergiven *bymiljö*. (*Fornlämningsmiljö*).

*Uttryck för riksintresset:*

Ruiner av bebyggelse från 1700- och 1800-talen. Källarhage. Gravhögar,stensättningar och runsten vittnar om en förhistorisk markanvändning av marginalbygd.

## **Ekelunda [H13] (Sandby sn)**

*Motivering:*

*Bymiljö* i öppet *odlingslandskap*.

*Uttryck för riksintresset:*

*Radby* ute på Stora alvaret omgivet av ett öppet *odlingslandskap* där genomfört *laga skifte* kan avläsas genom den struktur kalkstensmurarna ger landskapet. Ladulängor i trä och kalksten delvis sammanbyggda mot bygatan.

## **Skarpa Alby - Gårdby [H14] (Norra Möckleby och Gårdby sn)**

*Motivering:*

Öppet öländskt *odlingslandskap* med *sockencentrum* och mycket välbevarade *bymiljöer*. (*Fornlämningsmiljö*).

*Uttryck för riksintresset:* Skarpa Alby *radby* i kanten av Stora alvaret. Södra och Norra Näsby mycket välbevarade *bymiljöer* belägna långt ner i sjömarkerna. Gårdby *sockencentrum* med medeltidskyrka och kyrkogård mot Stora alvaret, skola, lanthandel mm. Flera gravfält, främst i anslutning till Gårdby. På Gårdby kyrkogård är en runsten.

**Långrälla [H15] (Norra Möckleby sn)** Utgår på länsstyrelsens förslag 1997-08-18

## **Gråborg [H16] (Algutsrum sn)**

*Motivering:*

*Fornlämningsmiljö* med Ölands största *fornborg* med strategisk placering i skyddat läge i mittlandskogen samt Borgs hage med vetenskapligt intresse. (*Kapellruin*).

*Uttryck för riksintresset:*



H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Borgen är anlagd under järnålder och använd senast 1677. I ringmurens västra del finns ett medeltida portvalv. I området ingår även ruinerna av det medeltida S:t Knutskapellet, som markerar borgens betydelse som *handelsplats*. I angränsande område finns välhävdade ängs- och hagmarker samt en hålväg, troligen av förhistoriskt ursprung.

## **Algutsrum - Ryd [H17] (Algutsrum och Glömminge snr)**

*Motivering:*

*Odlingslandskap* med lång bruknings- och bosättningskontinuitet. *Sockencentrum*.

*Uttryck för riksintresset:*

Flera gravfält och ett par monumentala rösen och stora boplatssområden från järnålder med husgrunder och stensträngssystem. Odlingslandskap i Mittlandet med välbevarade byar och *fornlämningsmiljöer*. Algutsrum kyrkby med *marknadsplats* och bevarade marknadsbodnar. *Radbyarna* Jordtorp, Övetorp, Gillsättra och Ryd med öppna gården i tät lövskog. Äldre vägnät.

## **OSKARSHAMNS KOMMUN**

### **Ishult [H36] (Kristdala sn)**

*Motivering:*

*Kommunikationsmiljö* på tydlig rullstensås med en väl sammanhållen tingshusmiljö.

*Uttryck för riksintresset:*

Äldre landsväg delvis kantad av alléträd, samt bebyggelse på rullstensås som förstärker ett tydligt visuellt samband med det kringliggande landskapet. Tunaläns gamla tingshus från 1820 och tillhörande miljö som berättar om tingsverksamheten med tingsklocka, häkte, stallar och ett dubbelt avträde. Ishults gamla gästgivargård från 1800-talet som en tydlig del av väg- och tingsplatsmiljö.

### **Smålands Stenkust [H62] (delen i Döderhults sn)**

*Motivering:*

En för Smålandskusten utmärkande *industrimiljö* och *kommunikationsmiljö* där sambanden mellan stenbrytning, förädling, utskeppning, boenden och andra verksamheter på ett pedagogiskt sätt skildrar stenindustrins utveckling under 1800- och 1900- talet.

*Uttryck för riksintresset:*

Stenbrott av olika storlekar upptagna från 1870 till slutet av 1950-talet med kvarliggande skrotsten och bearbetade halvfabrikat. Bebyggelse och bebyggelseämningar efter Våneviks stenhuggarsamhälle. Stående och grunder efter industri- och verkstadsbyggnader liksom smedjor och krutkällare. Transportleder med banvallar efter enklare järnvägar, utskeppningshamnar och kajer samt deras samband med de kustnära brotten. Bostadsbebyggelse i Vånevik som tillsammans väl skildrar de sociala skillnaderna i ett brukssamhälle med disponentbostad, verkmästarbostad, arbetarkasern och arbetarvillor tillkomna under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Påskallavik hamn med hamnmagasin från 1700-talet, bryggor, kajer och kran som visar på betydelse som utskeppningshamn. De landsvägar som strålar samman i Påskallavik med en småskalig bebyggelse från 1800- och 1900-tal orienterad utmed vägarna och runt kring hamnen, vanligtvis 1½ till 2½ våningar höga och målade i ljusa färger eller rödmålade.

## **Runnö [H63] (Döderhults sn)**

### *Motivering:*

En oskiftad *skärgårdsmiljö* präglad av långvarig sämjedelning med väl framträdande samband mellan lämningar efter äldre bosättningar från medeltid till 1700-tal och den väl samlade bebyggelsen från 1800- och 1900-tal.

### *Uttryck för riksintresset:*

Den oskiftade bebyggelsen med bibehållen sämjedelning av den brukade marken. Den ovanligt rika förekomsten av tomtningar. Mångfalden av byggnader grupperade efter skilda funktioner, i byarna Norrgården och Sörgården. Boningshus från i huvudsak tidigt 1900-tal vanligtvis rödmålade eller i ljusa färger med rödmålade uthus och ekonomibyggnader. Sjöbodan med för regionen karakteristiskt markanta utkragningar. Holkkvarn från 1850.

## **Furö [H64] (Döderhults sn)**

### *Motivering:*

*Skärgårdsmiljö* som visar på betydelsen av säsongsfisket, sjöfarten och stenbrytningen i Smålandskustens yttersta skärgård från järnålder fram till 1900-tal.

### *Uttryck för riksintresset:*

Förhistoriska gravar och en rik förekomst av tomtningar och tillhörande båtlänningar från järnålder till 1900-tal. Furös gamla fyrplats med lotshemman samt Finnrevets fyr. Den uppgrundade Furö glohamn med stensatta kanaler och drag. Lämningar efter stenbrott, transportbanor och utskeppningshamn på södra delen av ön.

## **Stensjö [H65] (Misterhults sn)**

### *Motivering:*

Ett småskaligt och hävdad *odlingslandskap* med en oskiftad bymiljö som på ett pedagogiskt sätt visar hur en by utvecklats från 1700-talet till 1900-talet i en kuperad och småbruten skogs- och mellanbygd.

### *Uttryck för riksintresset:*

Den väl samlade bybebyggelsen på ursprunglig bytomt. En mångfald av bostadshus, vanligtvis påbyggda enkelstugor i två våningar och ekonomibyggnader från 1800-talet huvudsakligen rödmålade i skiftesverk eller knuttimmer. Smedjor och linbastur som utgörs av mindre byggnader belägna en bit från bykärnan. Ett öppet och odlingslandskap med tydligt samband mellan inägor och utmark. Agrara lämningar i och kring byn som odlingsrösen, stenmurar, mossodlingar och

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut(H95) delas upp i två delar 2015-11-17 . Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66),(H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47),(H46),(H40), (H39),(H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

hamlade träd som berättar om tiden före jordbrukets mekanisering. Torp och torpmiljöer från 1800-talet, lämningar efter kvarnar och sågverk i skogarna på byns utmarker. Terränganpassade slingrande grusvägar kantade med trögärdsgårdar.

## **Misterhults bronsåldersbygd [H66] (Misterhults sn)**

*Motivering:*

*Bronsålderslandskap* med ett stort antal fornlämningar, längs ett tidigare sund, vilka sammantaget tydligt återspeglar kolonisering samt utveckling av markanvändning och försörjning i en kustbygd av central betydelse under bronsålder. (*Fornlämningsmiljö*)

*Uttryck för riksintresset:*

Rösen och runda stensättningar ofta belägna på eller i närheten av bergskrön kring Snäckedal, Hökhult med flera områden. Skärvtenshögar som indikerar förekomst av boplatser och lokaler med hållristningar i form av skålgropar. De visuella sambanden mellan fornlämningarna och det tidigare sundet.

## **Krokshult [H67] (Kristdala sn)**

*Motivering:*

*Bymiljö* och småskaligt *odlingslandskap* som tydligt återspeglar utvecklingen av markanvändning och försörjning i länets skogs- och mellanbygder från medeltid till början av 1900-tal.

*Uttryck för riksintresset:*

Flikiga åkrar och rikligt med odlingsrösen i åker- och hagmarker. Ängslador i traditionella lägen nära det sena 1800-talets slättermarker. Trögärdsgårdar som en vanlig hägnadsform. Odlingsterrasser, fägator, odlingsrösen, stensträngar och andra lämningar från före 1900 och före jordbrukets mekanisering. Det biologiska kulturarv som gynnats av en långvarig hävd genom bete, slätter och hamling. Äldre vägnät med oförändrad sträckning sedan 1700-talet som går genom byn, delvis kantade med klarbärslundar. Traditionell bebyggelse från 1800- och 1900-talet med rödmålade tvåvånings enkelstugor och ekonomibyggnader i skiftesverk något skilda från mangårdsbyggnaderna. Torpmiljöer och lämningar efter torp från 1700-1800-talet i byns utmarker ett tydligt karaktärsdrag för skogsbygderna i Smålands inland.

## **Solstads koppargruva (H87) (delen i Misterhults sn)**

*Motivering:*

Sammanhängande industrimiljöer med lämningar från mitten av 1700-talet till början av 1900-talet som tillsammans visar på gruvdrift och förädling i en bygd med landets mest kopparrika berggrund. Sjön Marens betydelse som kommunikationsmiljö för gruvindustrin men också för dess visuella samband med fornlämningsmiljöerna på kringliggande höjder.

*Uttryck för riksintresset:*

De rikliga och monumentala bronsåldersrösen på höjderna och deras visuella samband med sjön Maren. Den slingriga landsvägen utmed Maren. Solstads gamla tomt samt lämningarna efter Bjurviks köping, vilka ligger i anslutning till Maren. Lämningar efter Solstads koppargruva med

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

flera öppna gruvhål och stora upplag med skrotsten samt byggnader som tillkommit i samband med gruvdriften. Omfattande slaggförekomster i Mörtfors och deras samband med det tidigare kopparverket på platsen samt sjön Maren. Lämningar efter extraktionsverket vid Saltviken med smältugnar, slaggförekomster, husgrunder samt en hamn. Virums gård och samlade gårdsmiljö med byggnader från 1700- och 1800-talen.

## **TORSÅS KOMMUN**

### **Hästmahult [H41] Hävt 2015-11-23**

### **Grisbäck [H101] och Bröms [H39] läggs ihop till Gamla riksgränsen [H39]**

### **Gamla riksgränsen [H39] (Söderåkra sn)**

#### *Motivering:*

Ett till stora delar öppet *kust- och odlingslandskap* i en gammal *gränsbygd* med *skansmiljöer* och *kommunikationsmiljöer* som här speglar Mörebygdens strategiska betydelse från medeltid till 1600-tal.

#### *Uttryck för riksintresset:*

Gränsmiljön i Brömsebro som fram till 1658 var riksgräns mellan Sverige och Danmark. Skansar och befästningsanläggningar på båda sidor om den gamla riksgränsen. Den gamla landsvägen mellan Kalmar och Karlskrona med sina kringliggande vägmiljöer, vilken troligen sedan förhistorisk tid följer den kustnära Litorinavallen och visar en av de äldsta förbindelselederna mellan Sverige och Danmark. Bondbyar och odlingslandskap med medeltida anor vid bland annat Ljungby, Hagby by och Grisbäck med bebyggelse präglad av snickarglädje och med betade strandängar, kringliggande bybildningar, stenmurskantade vägar, odlingsrösen och andra lämningar före 1900 som beskriver den äldre markanvändnings- och bebyggelseutvecklingen. Ålbroar, kåser och andra lämningar vid bland annat Grisbäck och Båtastan som visar på kustfiskets stora betydelse fram till 1900-talet.

### **Södra Mörekusten [H40] (delen Söderåkra sn)**

#### *Motivering:*

Ett till stora delar öppet *kust- och odlingslandskap* med *kommunikationsmiljöer*, *handelsplatser*, *skepparsamhällen* och varv som sammantaget återspeglar den ekonomiska utvecklingen inom Kalmar läns södra delar från äldre järnålder till nutid.

#### *Uttryck för riksintresset:*

Bryggor, fiskelägen och hamnar med ett nära samband med byarna i inlandet. Öppet odlingslandskap med betade strandängar närmast kusten. Gamla landsvägen mellan Kalmar och Karlskrona med sina kringliggande vägmiljöer som sedan förhistorisk tid följer den kustnära Litorinavallen och visar en av de äldsta förbindelselederna mellan Sverige och Danmark. Värnanäs gods- och herrgårdsmiljö från 1500-talet med utmärkande drag som alléer, ekhagar och storskaliga åkrar samt tillhörande gårds och parkanläggning. Hamnmiljöer från 1700-1900-tal vid utskeppningshamnarna i Ekenäs och Bergkvara med bland annat hamnplan, magasin, varv, spannmålssilo och marknadsplats. Ålbroar, kåser och andra lämningar vid Båtastan som visar på

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

kustfiskets stora betydelse fram till 1900-talet. Garpens fyr och fyrvaktarmiljö. Bergkvara med stora kaptens- och redarvillor från 1800-talet målade i ljusa färger samt handelshus och malmgårdar på tomtstruktur från 1600-talet som visar ortens utveckling som handelsplats och varvsrörelse. Gökaland samhälle vid landsvägen med malm- och hantverksbebyggelse, ofta som små hus på 1½ plan och målade i rött eller ljusa färger.

## **VIMMERBY KOMMUN**

### **Dalsebo - Krokarp [H77] Hävt 2015-06-01**

#### **Gåsefall - Pipetorp [H78] (delen i Tuna sn)**

##### *Motivering:*

Småbrutet *odlingslandskap* med *fornlämnings-, torp-* och *bymiljöer* som sammantaget återspeglar hur markanvändning och bebyggelse utvecklats i det småländska inlandets kuperade och stenbundna landskap från bronsålder till 1900-tal.

##### *Uttryck för riksintresset:*

Fornlämningar från bronsålder och järnålder samt deras visuella samband med närliggande byar. Torpbebyggelse och lämningar efter torpmiljöer. Byar med småskalig bebyggelse från 1800-talet och framåt orienterade på höjdråk och utmed vägarna. De smala och slingande vägarna anpassade till det kuperade landskapet. De öppna markerna kring byarna.

#### **Tuna [H79] (Tuna sn)**

##### *Motivering:*

*Centralbygd, sockencentrum, herrgårdsmiljö* och *fornlämningsmiljö* belägen utmed äldre landsväg på Tunaåsen som sammantaget visar på områdets betydelse som administrativt centrum från åtminstone medeltid fram till 1900-talet.

##### *Uttryck för riksintresset:*

Gravfält från järnålder och deras tydliga visuella samband med vägar, kyrkbyn och herrgårdsmiljön. Den samlade herrgårdsbebyggelsen kring Tuna gård med huvudbyggnad från 1863, flygelbyggnader från 1760-talet, magasin, stall samt övriga tillhörande byggnader och torp. Många ekonomibyggnader är timrade samt rödmålade med vita snickerier. Tuna kyrka från 1893, torn från 1737 och en samlad kyrkomiljö med skola och sockenstuga. Landsvägen, som följer Tunaåsen, utmed vilken många kulturmiljöer ligger och som är kantad av alléträd. Det tydliga visuella sambandet mellan Tuna kyrka, herrgården, sjön och övriga delar av det kringliggande herrgårdslandskapet.

#### **Pelarne [H80] (Pelarne sn)**

##### *Motivering:*

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

*Sockencentrum* på höglandet där *fornlämningsmiljöer*, *kyrkomiljö* och *bymiljö* med bebyggelse och vägnät från skilda tidsepoker visar på byns långvariga betydelse som centralort.

*Uttryck för riksintresset:*

Den samlade kyrkomiljön från 1300-talet med kyrka, prästgård, sockenstuga, tiondebod, belägen på ett bergskrön vid ett äldre vägskäl, och dess tydliga visuella samband med närliggande gravfält från järnåldern. Pelarne träkyrka från 1300-talet i dominant höjdläge vars spetsiga klocktorn utgör ett tydligt landmärke. Pelarne kyrkby med grusad bygata och 1½ - 2½ våningar höga hus som tillåter kyrkan att dominera miljön. Det öppna och brukade odlingslandskapet som förstärker möjligheten att uppleva kyrkans dominerande läge.

### **Ösjöfors [H81] (Rumskulla sn) Hävt 2015-11-23**

### **Djursdala [H82] (Djursdala och Södra Vi snr)**

*Motivering:*

*Odlingslandskap*, *bymiljöer* och *kommunikationsmiljöer* som utvecklats i och anpassats till den kuperade dalgångsbygden kring Stångån med tillhörande sjöar från förhistorisk tid fram till 1800-talet.

*Uttryck för riksintresset:*

Fornlämningar med förhistoriska gravfält och medeltida befästningar med tydligt visuellt samband med dalgången och vattendragen. Djursdala kyrkby med träkyrka från 1600-talet på höjdläge och Ålhults herrgårdsmiljö i nära anslutning till Stångån. Bebyggelse från 1800- och 1900-talet längs landskapets höjdstråk med utsikt över kringliggande landskap. Landsväg och järnväg som följer dalgångens sträckning. Hävdade marker med agrara lämningar från före 1900 på dalgångens slutningar.

### **Korka kvarnar [H83] (Vimmerby sn)**

*Motivering:*

Samlad *industrimiljö* som på ett pedagogiskt sätt visar på vattendragens betydelse som viktig kraftkälla från medeltid till 1900-tal.

*Uttryck för riksintresset:*

Industrimiljö från 1800- och 1900-talet med kvarnbyggnader, smedja, såg och bostadshus av skiftesverk i 2-3 våningar med tegeltak tydligt orienterade utmed Högerumån. Damm med stensatta kanaler till kvarnarna. Väg med stenvalvsbro från 1800-talet som en del av industrimiljön. Torp och torpmiljöer kring damm och vattendrag.

### **Vimmerby [H84]**

*Motivering:*

*Småstadsmiljö* präglad av stadsplan och tomtstruktur från 1600-talet och med en för Smålands inland karakteristisk småskalig trähusbebyggelse från 1600-1800-tal som speglar den förindustriella handelsstadens utveckling från medeltid till 1800-tal.

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

#### *Uttryck för riksintresset:*

Gatunäts oregelbundna rutor i grusåsens längdriktning, med medeltida drag och till stor del oförändrad sedan 1600-talet. Smala tomter präglade av en anpassning till förhållandena på åsen. Småskalig och jämnhög träbebyggelse från 1600-, 1700- och 1800-talen, vanligtvis 1½ till 2½ våningar höga, rödmålade eller målade i ljusa färger. Kyrkans dominans i stadsbilden. Stadens tydliga visuella kontakt med det omgivande lägre landskapet. Källängsparken.

### **Toverums bruk [H85] (Frödinge och Locknevi snr)**

#### *Motivering:*

*Bruksmiljö* och *herrgårdsmiljö* med bebyggelser och industrilämningar, vilka tillsammans visar på järnbrukens roll och utveckling i Smålands inland under 1700- och 1800-talen.

#### *Uttryck för riksintresset:*

Sporrbacka med lämningar efter masugn samt stora högar med slagg och bruksbyggnader i nära anslutning till landsväg och vattendrag, Rikligt med lämningar efter kolningsplatser i skogarna kring Toverum och Sporrbacka. Bruksmiljöer i Toverum och Fängebo med smedjor, kvarn, magasin och boningshus samt lämningar efter äldre byggnader väl samlade kring vattendrag. Toverums säteri från 1740 och herrgårdsmiljö samt det tydliga sambandet mellan gården och de gamla järnbruksmiljöerna kring denna. De närliggande äldre landsvägarnas sträckning med äldre milstolpar av gjutjärn.

### **Höslätts by [H86] (Locknevi sn)**

#### *Motivering:*

*Bymiljö* och *odlingslandskap* som genom sin för landskapet typiska placering på en höjdrygg, utvecklade en väl sammanhållen bebyggelse med hus från 1800 -1900-tal och som visar på jordbrukets utveckling under lång tid.

#### *Uttryck för riksintresset:*

Enhetlig bebyggelse från 1800-och 1900-talet med 2½ våningars rödmålade boningshus och timrade rödmålade ekonomibygnader. Byns höjdläge och öppna marker som ger en nära visuell kontakt med det kringliggande landskapet. Agrara lämningar från tiden före jordbrukets mekanisering som visar hur odlingen förskjutits från sluttningarna och ner i dalgången.

## **VÄSTERVIKS KOMMUN**

### **Solstads koppargruva (H87) (delen i Västrums sn)**

#### *Motivering:*

Sammanhängande *industrimiljöer* med lämningar från mitten av 1700-talet till början av 1900-talet som tillsammans visar på gruvdrift och förädling i en bygd med landets mest kopparrika berggrund.

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

Sjön Marens betydelse som *kommunikationsmiljö* för gruvindustrin men också för dess visuella samband med *fornlämningsmiljöerna* på kringliggande höjder.

*Uttryck för riksintresset:*

De rikliga och monumentala bronsåldersrösena på höjderna och deras visuella samband med sjön Maren. Den slingriga landsvägen utmed Maren. Solstads gamla tomt samt lämningarna efter Bjurviks köping, vilka ligger i anslutning till Maren. Lämningar efter Solstads koppargruva med flera öppna gruvhål och stora upplag med skrotsten samt byggnader som tillkommit i samband med gruvdriften. Omfattande slaggförekomster i Mörtfors och deras samband med det tidigare kopparverket på platsen samt sjön Maren. Lämningar efter extraktionsverket vid Saltviken med smältugnar, slaggförekomster, husgrunder samt en hamn. Virums gård och samlade gårdsmiljö med byggnader från 1700- och 1800-talen.

#### **Sundsholm [H88] Hävt 2015-06-01**

### **Gladhammar [H89] (Gladhammars sn)**

*Motivering:*

En sammanhållen kulturmiljö där sambandet mellan fornlämningsmiljöer, bymiljöer och *sockencentrum* med medeltida anor tillsammans visar på en kontinuitet i en odlingsbygd som haft en central betydelse från bronsålder fram till 1900-tal.

*Uttryck för riksintresset:*

Det visuella sambandet mellan fornlämningar på höjderna kring Gladhammars kyrka från slutet av 1800-talet och byarna kring kyrkan. Den samlade kyrkomiljön i Gladhammar med prästgård, skola, kommunhus samt tillhörande lärarbostad. Gladhammars by med traditionell bebyggelse från 1800- och 1900-talet, vanligtvis 1½ till 2½ våningar höga och rödmålade, belägen utmed en väg som följer ett naturligt höjdläge. Lunds by med bebyggelsestruktur från 1700-talet samlad kring ett öppet torg. Vägskalet i Lunds by samt en småskalig torp- och malmbebyggelse som är orienterad utmed gamla landsvägen.

### **Västervik [H90]**

*Motivering:*

Trä- och *småstad* präglad av en nära och visuell kontakt med vattnet och med Stegeholms slottsruin från mitten av 1300-talet som tillsammans med en småskalig trähusbebyggelse från 1700-talet till 1900-talet och en stadsplan från 1670-talet visar på stadens utveckling och den långvariga betydelse som staden haft som hamn och *handelsplats*.

*Uttryck för riksintresset:*

Slottsholmen med ruinen efter Stegeholms slott och dess visuella samband med Västerviks stads äldsta medeltida delar. S:ta Gertruds medeltida kyrka med kringliggande miljö. Stadens rätvinkliga gatunät som till stor del är utförd enligt stadsplanen från 1670-talet. Den medeltida hamnen vid Fiskartorget och den Yttre hamnen från 1600-talet samt inloppet till staden. Sjötomter av medeltida slag med bebyggelse ända ner till vattnet, Norénska handelsgården och sammanbyggda loftbodas från slutet av 1700-talet. Bibehållen kvartersindelning sedan tidigt 1700-tal med små tomter i stadens nordvästra och sydöstra del samt större tomter i centrum kring Stora Torget. Trästädsbebyggelse från 1700-1900-talet med hus som vanligtvis är 1½-2½ våningar höga, klädda



H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

medträpanel eller putsade och målade i ljusa oljefärger eller rödmålade. Båtsmansstugorna från mitten av 1700-talet i stadens sydöstra del. Stadens kommersiella centrum kring Stora Torget med varuhus och bankpalats från början av 1900-talet, ofta 2- 4 våningar höga i sten och med putsade fasader.

## **Källsaker [H91] (Törnsfalls sn)**

*Motivering:*

*Fornlämningsmiljöer* med monumentala gravrösen från flera olika tidsepoker i påtagligt höjdläge och deras samband med befintliga bymiljöer som tillsammans visar på en bygd med särskilt lång kontinuitet.

*Uttryck för riksintresset:*

Sammanhängande område med gravfält, hållristningsområden och boplatslämningar från yngre bronsålder till medeltid. Ett uppodlat och delvis öppet landskap som bidrar till den visuella upplevelsen av de många gånger monumentala fornlämningarna från närliggande större allfartsvägar.

## **Almvik-Blekhem [H92] (Törnsfalls sn)**

*Motivering:*

En samlad *industri- och herrgårdsmiljö* där en mångfald av industribyggnader väl belyser verksamheten vid ett tegelbruk från mitten av 1800-talet och 100 år framåt. Bruket har ett tydligt visuellt samband med närliggande vattendrag och havsvik samt en historisk nära koppling till Blekhems egendom.

*Uttryck för riksintresset:*

En mångfald av industribyggnader kopplade till Almviks industrimiljö med framförallt tegelbruket från 1870-talet men även kvarn, sågverk, snickerifabrik, hamn och en tidigare lanthandel. Herrgårdslandskapet kring Blekhem med smala och slingrande vägar, en lång ekallé upp till herrgården och sambandet med den närliggande fornborgen. Den sammanhållande herrgårdsmiljön kring Blekhem med huvudbyggnad och ekonomibyggnader från 1840-talet i den lokalt säregna stilen Tjustempiren som bl.a. utmärks av horisontalt dominerande byggnader med låga sadeltak. Övriga ladugårdsbyggnader, lusthus, orangeri, källarbyggnad, arbetarbostäder, ett tidigare mejeri samt ett mindre antal bostadshus visar tillsammans på alla de olika verksamheter som präglat Blekhems herrgård.

## **Tjust skärgård (H93)**

*Motivering:*

*Skärgårdslandskap* med kulturmiljöer som tydligt speglar de näringar som präglat öarna från medeltid till 2000-tal, samt hur dessa näringar skiftat mellan innerskärgården och de karga och mer vindpinade öarna i ytterskärgården.

*Uttryck för riksintresset:*

Byarna och bybebyggelse som inom hela skärgården vanligtvis är kvar på ursprunglig plats, ofta i höjdläge nära en naturlig hamn. Inner- och mellanskärgårdens bondbyar, ofta av medeltida ursprung, och utvecklade med en viss karaktär av regelbundna radbyar. Den struktur med mot

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

stranden vinkelräta tomter som framför allt utmärker inner- och mellanskärgården. Ytterskärgårdens fiskelägen med en bebyggelse samlad i ostrukturerade klungor runt en naturlig hamn. En genomgående struktur för gruppering av gårdarnas byggnader som från sjösidan sett ofta är; båthus, sjöbodar och mangårdsbyggnader. På öar i inner- och mellanskärgården finns även ladugårdar, lador och stall bortanför boningshusen. Den traditionella bostadsbebyggelsen gavelväänd mot sjön och uppförda i 1 ½ till 2 ½ våningar, timrade och rödpanelade samt med tegeltäckta sadeltak. Den för Tjust skärgård karakteristiska sjöboden med överdimensionerat sadeltak och liggande i vinkel mot strandkanten belägen på en stenkista ut i vattnet och med brygga ut till boden.

### **Väderskår [H94] (Loftahammar sn)**

*Motivering:*

*Skärgårdsmiljö* i norra Tjust skärgård med ett av Smålandskustens mest renodlade fiskelägen med en kulturmiljö tydligt präglad av de förutsättningar som gällde för de boende i ytterskärgården.

*Uttryck för riksintresset:*

En för ytterskärgårdens fiskelägen karakteristisk klungby med bebyggelse, ursprungligen tillkommen under 1700- och 1800-talet, samlad i en ostrukturerad klunga kring hamnen. Väderskärs kapell från tidigt 1600-tal som en del av bebyggelsemiljön och ett av få skärgårdskapell på ostkusten.

### **Lofta [H95A] (Gamleby och Lofta snr)**

*Motivering:*

Förhistorisk bygd med en av landets största koncentrationer av hållbilder som visar på den stora betydelse som området haft under bronsålder och äldre järnålder.

*Kommunikationsmiljö. Fornlämningsmiljö*

*Uttryck för riksintresset:*

Omfattande gravfält från brons och äldre järnålder belägna på höjder och deras visuella samband med forntida havsvikar som idag ofta utgörs av uppodlad mark. Den stora mängden hållbilder, främst skålgropar men även figurativa motiv, ofta sjömotiv i form av båtfigurer, som tillsammans kännetecknar bygderna kring Lofta och Gamleby. Det visuella sambandet mellan forn lämningarna kring Kasimirsborg med rösen, gravfält och hållbilder.

### **Gamleby [H95B] (Gamleby och Lofta snr)**

*Motivering:*

*Handelsplats, köping och industriort*, utvecklad från medeltid till 1800-tal, framvuxen där landsväg möter hav. *Kommunikationsmiljö.*

*Uttryck för riksintresset:*

Gatunät och torg i oregelbundna former av medeltida karaktär väl anpassad till den genomgående landsvägen och Garpedansbergets branter. Trähusbebyggelse vanligtvis 1½ - 2½ våningar hög, med tegeltak och målade i ljusa färger. Tomter orienterade utmed landsvägen och Gamlebyån, vilka kan dokumenteras tillbaka till 1700-talet. Arbetarbostäder i området Lugnet på bergets sluttning tillkomna vid Gamlebys industriella expansion vid slutet av 1800-talet. Hus på hög stenfot på

H län beslut RAÄ 1997-08-18. Beslut (H58) 2015-03-23. Gamlehult-Klobo (H61) hävt 2015-03-30. Beslut (H68), (H72), (H75), (H76) 2015-03-31. Beslut (H56), (H54), (H57) 2015-04-08. Hadetorp-Rosenvik (H69), Kantebo (H71), Kronobäck-Råsnäs hävt 2015-04-13. Beslut (H51), (H52), (H53), (H99) 2015-04-21. Beslut (H42), (H43), (H44), (H45) 2015-05-04. Ringhult (H98), Sundsholm (H88), Dalsebo-Krokarp (H77) hävt 2015-06-01. Beslut (H87), (H89), (H90), (H92), (H93), (H94), (H96), (H97) 2015-06-23. Beslut (H59), (H60), (H70), (H73), (H74) slås samman till Emådalen (H70) 2015-08-18. Beslut (H95) delas upp i två delar 2015-11-17. Ösjöfors (H81) hävt 2015-11-23, Hästmahult (H41) hävt 2015-11-23. Beslut (H48), (H49), (H50), (H100) 2016-03-11. Beslut (H36), (H63), (H64), (H65), (H66), (H67), (H78), (H79), (H80), (H82), (H83), (H84), (H85), (H86) 2016-06-17. Beslut (H47), (H46), (H40), (H39), (H101) 2016-11-07. Revidering Emådalen H70 tillägg Em, revidering Smålands Stenkust H62 tid. Em-Vånevik. Revidering 2018-05-31 av H19, H 23, H25, H27, H30, H 31, H 32, H33, H 35, H 38. Följande stryks H24, H 26, H 28, H 29, H 34, H 37. Dokument uppdaterat 2018-05-31.

sluttande tomter, vanligtvis 1½ våningar höga med puts- eller träfasad. Gamleby hamn och köpingens tydliga samband med Gamlebyviken.

## **Överum [H96] (Överums sn)**

### *Motivering:*

Samlad *bruksmiljö* som, efter en ombyggnad på 1850-talet, utgör det mest omfattande exemplet på det lokala stilidealet tjustempir. Järnbruket har präglat utvecklingen av den väl terränganpassade och i stort småskaliga bebyggelsen i hela Överum från 1700-talet och fram till nutid.

### *Uttryck för riksintresset:*

Hammarsmedjan från början av 1800-talet som representerar brukets äldsta tid.

Det i bruksmiljön centralt belägna brukstorget som förstärker sambandet med kringliggande verkstadsbyggnader, arbetarbostäder, herrgård och kyrka. Bruksmiljöns stilenliga utformning enligt tjustempirens stilideal som bl.a. utmärks av horisontalt dominerande byggnader med låga sadeltak. Överums herrgård med tillhörande park. Arbetarbostäder från 1700-talet väster om brukstorget samt den enhetliga arbetarbebyggelsen i Skarpens hage med rödmålade 1½ plans hus. Den sammanhållna miljön kring Överums gamla järnvägsstation som även utgör en del av bruksmiljön. Överums centrum som utmärks av handelshus utmed landsvägen och speciella piazzan med sina bank- och affärshus samt av det tidigare kommunhus som flankerar detta torg. Bruksortens småskaliga bostadsbebyggelse från olika tidsepoker, väl terränganpassade och vanligtvis 1½ till 2½ våningar höga.

## **Uknadalen (H97) (Ukna och Västra Eds snr)**

### *Motivering:*

*Dalgångsbygd* i en storslagen sprickdalgång där samspelet mellan fornlämningar, odlingslandskap, bebyggelse- och kommunikationsmiljöer samt en långvarig industriell järnhantering tillsammans framhäver dalgångens historiska och strategiska betydelse från yngre järnålder fram till 1900-tal.

### *Uttryck för riksintresset:*

Fornlämningar från järnåldern på dalgångens höjdlägen. Bebyggelse från 1800- och 1900-talet vid bl.a. Kasinge, Stensnäs och Vinäs. Vinäs slottsruin med närliggande medeltida husgrunder och fornborg. Eds och Ukna kyrkoruiner från tidig medeltid med tillhörande kyrkomiljöer. De öppna och markerna som förstärker sambandet mellan dalgångens kulturmiljöer. Dalgångens bondbyar där många är radbyar som Kolvebro och Blidstena med en traditionellt rödmålad bebyggelse med timrade bodar, rikligt med snickerier och tegeltak. Större gårdar och herrgårdsmiljöer i anslutning till de bördiga jordarna nere i dalgången som Stensnäs, Tjustad, Kasinge, Bankestad, Marieholm och Vinäs. Lämningar efter Stenebo järnmalmsgruvor varifrån råvaror levererats till många kringliggande järnbruk. Edsbruks bruksmiljö med lämningar efter äldre järnbruk samt den senare cellulosafabriken. Malmplan med rostugn, masugn, hammarsmedja, kvarn samt tidigare bruksherrgård och arbetarkaserner arkitektoniskt utformade i tjustempire, som bl.a. utmärks av horisontalt dominerande byggnader med låga sadeltak Helgenäs hamn med kajer och hamnbyggnader, förindustrier och jordbruksföretag utmed Uknadalen. Landsväg och järnväg.